

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Rīga

Nr.19

2010. gada 19.janvārī

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Gundaram Daudzem

Augsti godājamais Saeimas priekšsēdētāja kungs!

Tuvojoties 1990.gada 4.maija deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanas 20.gadadienai, lai godinātu un nostiprinātu tautas vēsturiskās atmiņas mantojumu un nodotu to arī turpmākajām paaudzēm, ir aktualizējusies diskusija par šī vēsturiskā notikuma nozīmīgumu.

Gatavojoties iepriekš minētās gadadienas sagaidīšanai 2009.gada 1.decembrī esmu izveidojis Goda komiteju, kuras darbības mērķis ir pārraudzīt Latvijas neatkarības atjaunošanas deklarācijas pasludināšanas svētku sagatavošanas gaitu un nodrošināt visu svētku organizēšanā iesaistīto pušu sadarbību. Goda komitejas sastāvā darbojas visi bijušie Latvijas Tautas frontes priekšsēdētāji un ievērojami šīs tautas kustības pārstāvji. Lai nodrošinātu valsts un pašvaldību institūciju atbalstu deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanas 20.gadadienai svinību organizēšanai, Goda komiteju ar savu dalību pagodinājuši Saeimas priekšsēdētājs, Ministru prezidents, Rīgas Domes priekšsēdētājs un Latvijas Pašvaldību savienības priekšsēdētājs.

1918. gada 18. novembrī Latvijas Tautas padome proklamēja Latvijas Republiku kā neatkarīgu un patstāvīgu valsti, noslēdzot Latvijas valstiskuma

veidošanās posmu. Valstiskuma sagatavošanas posms bija sācies 19.gadsimtā līdz ar nacionālo atmodu, kad latvieši sevi apzinājās kā pilntiesīgu Eiropas nāciju un latviešu tautas prasība pēc arvien plašākām tiesībām attīstījās līdz pat nacionālas valsts idejai.

Šim Latvijas valsts svinīgajam proklamēšanas aktam sekoja jaunās Latvijas valsts starptautiskā atzīšana, valsts varas institūciju izveidošanas un nostiprināšanas, svarīgu tiesību aktu pieņemšanas process, diplomātisko un konsulāro attiecību veidošana ar kaimiņvalstīm, integrācija starptautiskajās organizācijās. 1920.gada 1.maijā darbu sāka vispārējās, vienlīdzīgās, tiešās un proporcionālās vēlēšanās tautas uzticības mandātu ieguvušais demokrātiski ievēlētais likumdevējs - Satversmes sapulce, kura 1922.gada 15.februārī pieņēma valsts pamatlikumu – Latvijas Republikas Satversmi.

~~PSRS militārās agresijas rezultātā 1940.gada 17.jūnijā Latvijas Republika zaudēja valstisko neatkarību *de facto*, taču 1918.gada 18.novembrī dibinātā Latvijas Republika, neskatoties uz 1940.gadā notikušo okupāciju un aneksiju, kā starptautisko tiesību subjekts turpināja pastāvēt *de iure*.~~

Latvijas tautas pretestība PSRS režīmam un centieni atjaunot savu valstiskumu beidzot pārauga nozīmīgā tautas kustībā - Trešajā atmodā, kura noslēdzās ar deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” pieņemšanu 1990. gada 4. maijā un Konstitucionālā likuma pieņemšanu 1991. gada 21. augustā.

Latvijas valsts nepārtrauktība jeb kontinuitāte kā Latvijas valsts oficiālais viedoklis par to, ka 1918.gada 18.novembrī dibinātā Latvijas Republika, ir turpinājusi nepārtraukti eksistēt, pirmo reizi ir nostiprināta 1990.gada 4.maija deklarācijā „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” (turpmāk tekstā – Neatkarības deklarācija). Ievērojot to, ka Neatkarības deklarācija noteic konstitucionālo tiesību būtiskākos pamatjautājumus, tā, pamatojoties uz vadošo tiesībzinātnieku viedokli¹, ir atzīstama par konstitucionālo tiesību normu. To 2007.gada 29.novembra spriedumā lietā Nr. 2007-10-0102 ir konstatējusi Satversmes tiesa, norādot, ka Neatkarības deklarācija ir spēkā esošs konstitucionāls akts, ciktāl tas nav aizstāts ar Latvijas Republikas Satversmes normām.

¹ Levits E. 4. maija Deklarācija Latvijas tiesību sistēmā // 4. maijs. Rakstu, atmiņu un dokumentu krājums par Neatkarības deklarāciju. Rīga: Fonds Latvijas Vēsture, 2000, 266. – 294. lpp

Pieņemot vēsturisko lēmumu par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, Latvijas Republikas Augstākā padome kā Latvijas PSR augstākais valsts varas orgāns atzina par sev saistošu Latvijas Republikas 1918. gada 18. novembra proklamēšanas aktu un uzņēmās veikt Latvijas Republikas neatkarības faktisko atjaunošanu. Tādējādi Neatkarības deklarācija iezīmēja Latvijas valstiskuma atjaunošanu *de facto* un, kā jau minēju, nostiprināja Latvijas valsts nepārtrauktības doktrīnu Latvijas tiesību sistēmā. Kā ir norādījis E. Levits, Neatkarības atjaunošanas deklarācija Latvijas tiesiskās iekārtas vēsturē drīzāk ir salīdzināma ar 1918. gada 18. novembra Latvijas proklamēšanas aktu un 1918. gada 18. novembra Tautas Padomes politisko platformu, kas bija sākotnējie Latvijas valsts konstitucionālie pamatdokumenti².

Īstenojot Latvijas Republikas Satversmes 2. pantā paredzētās Latvijas pilsoņu tiesības lemt par valsts neatkarības atjaunošanu un pamatojoties uz starptautiskajās tiesībās atzīto nepārtrauktības doktrīnu, Latvijas PSR Augstākajā padomē ievēlētie 138 deputāti 1990. gada 4. maijā balsoja par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu. Brīvas, demokrātiskas un neatkarīgas Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošana *de facto* bija galvenais Neatkarības deklarācijas mērķis. Tādējādi būtisks ir ne vien pats Neatkarības deklarācijas pasludināšanas akts, bet gan tā tiesiskās sekas – Latvijas Republikas valstiskās neatkarības faktiskā atjaunošana.

Tāpēc, lai uzsvērtu un izceltu 1990. gada 4. maija deklarācijas „Par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu” mērķi, kā arī, lai uzsvērtu Latvijas valstiskās neatkarības nozīmīgumu jaunākajām paaudzēm, es izmantoju savas Latvijas Republikas Satversmes 47. pantā noteiktās tiesības un rosinu izdarīt likuma „Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām” 1. pantā šādus grozījumus: aizstāt vārdus “Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas diena” ar vārdiem “Neatkarības atjaunošanas diena”, nosakot, ka svētku diena 4. maijs ir Latvijas Republikas Neatkarības atjaunošanas diena.

Gribu uzsvērt, ka šo ideju – dēvēt 4. maija svētku dienu ikvienam saprotamā, simboliskā, Neatkarības deklarācijas mērķi atspoguļojošā un

² Levits E. 4. maija Deklarācija Latvijas tiesību sistēmā // 4. maijs. Rakstu, atmiņu un dokumentu krājums par Neatkarības deklarāciju. Rīga: Fonds Latvijas Vēsture, 2000, 266. - 294. lpp

kodolīgākā nosaukumā, ir ierosinājuši Latvijas Tautas frontes pārstāvji. Šo ideju ir apspriedusi arī Latvijas Republikas Neatkarības deklarācijas pasludināšanas 20.gadadienas svētku organizēšanai izveidotā Goda komiteja.

Cieņā,

Valdis Zatlers

Valdis Zatlers